

Voor jongeren niks nieuws onder de zon

Bestrijding van de jeugdwerkloosheid was vorig jaar nog 'nummer 1' op de hitlijst van de FNV. Bij 'kiezen voor nieuwe kansen' merk je daar niet veel meer van. Maar laten we eerst nog even een jaartje teruggaan.

Dick Visser en Ter Hart, respectievelijk voorzitter van de Industriebond FNV en de metaalwerkgeversorganisatie FME, bereikten in mei 1984 een akkoord. In geheime onderhandelingen. Hun jeugdwerkplan zou alle schoolverlaters en elk jaar twintigduizend langdurig werkloze jongeren aan werk helpen. In deeltijd en zonder een behoorlijke beloning. Alleen werk en opleiding was belangrijk voor jongeren volgens de heren. Voorwaarde was dat alle bonden en werkgevers, ook de overheid, mee zouden werken aan dit plan. De kranten stonden vol, iedereen was enthousiast over het akkoord. Ze waren dan ook allemaal vergeten naar de inhoud van het plan te kijken. Wel hebben dat de Industriebondsjongeren en de Jongerenbeweging gedaan. Hun kritiek was: 'Dit is armoë onder jongeren verdelen. Er bestaat geen enkel zicht op een vaste baan. Waar moeten al die mensen gaan werken als een verdere herverdeling van werk niet doorgaat?' Een zelfstandig bestaan voor jongeren waar ze recht op hebben, bleek ineens weg.

Dankzij deze stevige kritiek heeft het plan het nooit gehaald in de FNV. Afgelopen zomer hebben Visser en Ter Hart besloten verplicht deeltijdwerk te schrappen. Weer in het geheim. Weg plan, niemand wilde op deze manier aan de slag. Wat heb je aan werk en opleiding waarvoor je niet eens fatsoenlijk betaald wordt en wat geen enkel perspectief biedt?

Geen herverdeling in 1985

In juli 1984 kregen we het akkoord in de Stichting van de Arbeid. Twee velletjes aanbevelingen ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Met als belangrijkste:

- een verdubbeling van het leerlingwezen in deeltijdbanen, gekoppeld aan een verdere herverdeling van de arbeid.
- Extra maatregelen voor de groep langdurig werkloze jongeren in de vorm van praktijkleerplaatsen. Om daarna alsnog toe te kunnen treden in het leerlingwezen.

Ronduit vage aanbevelingen, weer werd er niks gezegd over de minimumvoorwaarden waarop jongeren aan de slag zouden moeten. Wel over deeltijd/groeibanen, maar niets over de aantallen, de vorm of welke minimale beloning er moest zijn. Ook geen woord over de verdere invulling van de praktijkleermogelijkheden.

De Jongerenbeweging hield vast aan:

Geen verdere aantasting van de rechtspositie van jongeren

(geen jeugdlloon en uitkeringsverlaging).

Er mogen alleen normale leerarbeidsovereenkomsten komen en geen grote verdringingseffecten ten opzichte van andere werknemers (dus ook voor jongeren).

Volgens de FNV moest je het stichtingsakkoord ook zo uitleggen. Aan die voorwaarden zou voldaan worden. De verdere uitwerking was voor rekening van de bonden in het arbeidsvoorwaardenbeleid. Wat daaruit is gekomen weten we, allerlei jeugdwerkplannen in deeltijd met een beloning onder RWW-nivo voor zelfstandig wonende jongeren.

Veelal een leerovereenkomst en geen werkgarantie, omdat de verdere herverdeling van arbeid bleef steken. Volgens het VNO zijn zo dertigduizend jongeren extra geplaatst en is daarmee de bestrijding van de jeugdwerkloosheid met succes ingezet. Ook Lubbers vindt dat.

De cijfers zijn gedaald maar de echte jeugdwerkloosheid is gestegen. Straks worden nieuwe jongeren geplaatst en vliegen deze 'ouden' eruit, omdat er voor hen nog geen plaats is door de gestagneerde herverdeling van arbeid in 1985.

Geen nieuwe kansen voor jongeren

En nu dan het FNV-program 'Kiezen voor nieuwe kansen'. Levert dat jongeren wat op?

Dit zijn de belangrijkste uitgangspunten:

- Sterke uitbreiding van de werkgelegenheid zodat de

THEMA "KIEZEN VOOR NIEUWE KANSEN"

werkloosheid duidelijk terug kan lopen.

- Verbetering van de kwaliteit van het werk, de werkomstandigheden en de sociale verhoudingen in instellingen en bedrijven.
- Een eerlijke verdeling van de welvaart, ook voor hen die niet of niet meer kunnen werken.
- Behoud en zo mogelijk verbetering van de koopkracht van werkne(e)m(st)ers en uitkeringsgerechtigden.

Als je dat zo leest, zou je denken dat dit ook voor de jongeren onder ons zou gelden. Jammer genoeg moet ik de konklusie trekken dat niets minder waar is. Het program zegt hierbij niets over jongeren, maar ontkent ook niet dat het niet voor jongeren zou gelden.

Aktieve jongeren binnen de FNV hebben hier een oplossing voor gevonden. Het FNV-programa sluit af met een actieprogramma, we dienen amendementen in en zetten er bijvoorbeeld bij 'Ook voor jongeren'. Of die amendementen aangenomen worden? Ik vrees van niet. En daarmee is de doelstelling van 'Kiezen voor nieuwe kansen' ondergraven, want van 'een eerlijke verdeling' is geen sprake.

Mijn vrees is niet ongegrond. Uit ervaring weten we al dat als de FNV zegt voor iedereen, jongeren daar niet onder vallen. Johan Stekelenburg zegt in Solidariteit: 'Het gaat erom dat je 100.000 banen over 200.000 jongeren moet verdelen. Dan is het beter dat ze allemaal een deel hebben, dan dat de helft niets heeft.' Armoë moeten jongeren onder elkaar verdelen. Niks nieuws, wisten we al lang.

Waar hebben jongeren wel wat aan?

Wat zou er over werk voor jongeren wel in 'Kiezen voor nieuwe kansen' moeten staan? Daarvoor is het nodig het program in het algemeen te bekijken. De aanpak van de jeugdwerkloosheid kan alleen succesvol zijn als er een verdere arbeidstijdverkorting (ATV) tot stand komt. En daar zit het behoorlijk vast op dit moment. De FNV wil nog steeds naar de 32-urige werkweek in 1990. Maar in het program wordt dat afhankelijk gemaakt van economische groei. Men wil de prijskompensatie inzetten, wat geen enkele werknemer in Nederland nog wil, en terecht omdat we van al dat inleveren te weinig hebben teruggezien.

Vervolgens moet de overheid de koopkracht garanderen door een goede inkomens- en lastenverdelingsbeleid. Dan zou er ruimte zijn voor ATV. Maar wat als er geen groei is? Geen bereidheid is van de werkgevers waar de nota ook over spreekt, dan stopt het ATV- proces. Of moeten werknemers nog meer inleveren?

Hiermee wordt de strijd voor ATV afhankelijk gemaakt van de overheid en van de bereidheid van werkgevers. Hoe kan een vakbeweging daarvoor kiezen? Johan Stekelenburg noemt dat reëel en de enige weg om mee te kunnen spelen. Als je alleen mee wilt spelen en de macht legt bij een partij-dige scheidsrechter, dan geef je de macht uit handen. En laat je anderen de spelregels bepalen.

De vakbeweging zou veel meer een andere weg moeten volgen. Meer macht op de werkvloer. Stel daar je eisen, strijd daarvoor, en controleer de afspraken daar. Als daar bijvoorbeeld de ATV binnen gehaald wordt, zal de overheid

zich aan moeten passen. De FNV kiest blijkbaar deze weg niet, alhoewel Johan zich wel beklaagt dat er te weinig basis is voor deze weg, en dat zo'n klimaat niet bestaat in Nederland.

Die basis is er steeds minder gekomen, omdat mensen al jaren inleveren en daar niks voor terugzien. Daar waar aktiebereidheid was, werd er een slecht kompromis bereikt zonder de strijd aan te gaan. Dit heeft twee gevolgen:

- De werknemers hebben geen zin meer om zich strijdbaar op te stellen.
- Als er geen strijd is aan de basis, komt er ook geen vakbondsmacht, waardoor controle op de wel gemaakte afspraken niet mogelijk is.

Wil de FNV wel een strijdbare basis op de werkvloer?

Volgens mij niet. Beklaag je er dan ook niet over en wees daar dan duidelijk in. Aan de ene kant eisen stellen die de werknemers niet willen en aan de andere kant geen vakbondsmacht opbouwen om bijvoorbeeld een vergaande ATV over de hele linie te bereiken, dat is geen werk. Dat is kansloos. En dan ook nog onvoldoende vakbondsmacht om de gemaakte afspraken te controleren voor een zo groot mogelijke herbezetting. Weer komt het FNV-programa op losse schroeven te staan. Alle wensen die de FNV noemt, zijn alleen te bereiken door vakbondsmacht aan de basis. Hoe wil je anders een vergaande flexibilisering en automatisering beïnvloeden en een verbetering van de werkomstandigheden bereiken? Daar is een strak arbeidsvoorwaardenbeleid voor nodig, waar ook strijd aan verbonden is om de eisen binnen te halen, en niet alleen overleg. In zo'n strak arbeidsvoorwaardenbeleid moet dan alle aandacht zijn voor jongeren en andere buitengesloten groepen. Dat kan door een eenvoudige kwotering. Er zijn zoveel procent jongeren werkloos, er moeten er dan ook zoveel procent instromen. Die mensen moeten goed opgeleid zijn en worden. Dat kan in een goed leerlingstelsel, waarin je de opleiding ook weer aan kunt passen aan jongeren die er zijn. Aan de hand van een ATV-plan per bedrijf kijk je hoeveel mensen je nodig hebt, en die neem je aan. Is er dan nog werkloosheid dan ga je verder met ATV. Hier zijn jongeren echt mee geholpen. Als de Jongerenbeweging aanklopt met dit verhaal dan wordt ze niet serieus genomen. Ze krijgt te horen: 'Onrealistisch', en 'Onmogelijk'. Door iedereen in Nederland. Dan wordt er gezegd: 'Kom met een bruikbaar alternatief binnen ons realisme.' De Jongerenbeweging weigert dat terecht. Maar wat de Jongerenbeweging niet kan laten, is de jongeren zoveel mogelijk te organiseren binnen en buiten de bedrijven, binnen de vakbeweging. Dat moet gebeuren op basis van de eigen specifieke situatie van jongeren. Met de inzet die situatie te verbeteren. Dit gebeurt veel te weinig door de Jongerenbeweging en maakt het recht van spreken steeds kleiner. Maar wat daar voor nodig is, is steun van de FNV, FNV-bonden en van zoveel mogelijk kaderleden in de bedrijven. En daarvoor is nodig dat de leden weer vertrouwen in hun vakbeweging krijgen. Dat kan door te kijken wat je hebt weggegeven en wat je daarvoor hebt teruggekregen. Iedereen is zo'n beetje tien procent koopkracht kwijt en tien

THEMA "KIEZEN VOOR NIEUWE KANSEN"

Solidariteit

procent ATV is er niet. Zelfs geen honderd procent herbezetting van wat er wel aan ATV is afgesproken. Dan zou je pas op de plaats moeten maken. De FNV zou moeten zeggen tien procent erbij of alsnog die ATV en herbezetting.

Die weg kiest de FNV ook niet. Nergens in het program is een regel te vinden dat de verloren koopkracht weer goed gemaakt moet worden, en hoe dat moet. Alleen dat we niet verder naar beneden mogen als het gaat om de minima, maar wel de prijskompensatie inzetten. De FNV kabbelt gewoon verder: niks nieuws onder de zon.

Onafhankelijke vakbeweging

Het kabinet heeft de laatste vier jaar de FNV genegeerd. 'Links' laten liggen. Het CDA heeft bij monde van De Vries zelfs gezegd dat de FNV maar beter kan verdwijnen uit de ondernemingen. De ondernemingsraad moet de arbeidsvoorwaarden voortaan maar regelen. Dat komt neer op opheffen van de vakbeweging. Dat maakt de vijand duidelijk denk ik.

Toch maakt de FNV de keus niet om het CDA als partij af te wijzen. Alleen het beleid wordt veroordeeld. Ook rekent de FNV niet op een linkse meerderheid. Ze blijven reëel zoals ze zeggen. Ze willen alleen meespelen. Daarvoor moet de PvdA weer in de regering en dat kan volgens de FNV alleen samen met het CDA. Hans Pont heeft dat kort geleden ook al gezegd bij Brandpunt. *'Het is enorm belangrijk dat het land op een fatsoenlijke manier wordt geregeerd en daarbij moet je natuurlijk heenstappen over allerlei animositeit (gespannen verhoudingen) tussen mensen. En ik heb de indruk dat men dat bij de grote partijen ook inderdaad van plan is.'*

CDA en PvdA dus als grote partijen, waarbij het CDA gedwongen moet worden om met de PvdA in een coalitie te gaan. 'Kiezen voor nieuwe kansen' is daar dan ook op geschreven. Beide partijen kunnen zich er in vinden, waarschijnlijk. Inderdaad geen stemadvies, maar vragen of je alsjeblieft weer mee mag praten en van te voren een hoop water in de wijn doen, om niet weer in de hoek gesmeten te worden.

Is dat bemoeienis met de politiek? Dat kan toch alleen maar als je je strijdbaar opstelt, anders luistert niemand naar je. Als demonstreren en schelden niet helpt, is dan staking niet een betere mogelijkheid?

Met 'Kiezen voor nieuwe kansen' geeft de FNV de politiek uit handen. De PvdA wil immers in grote lijnen hetzelfde. Als de PvdA in de regering zit, kan de FNV zich niet meer bemoeien met de politiek. Om de handen nog een beetje vrij te houden, wordt er geen stemadvies voor de PvdA gegeven.

Zelf vind ik ook een stemadvies gevaarlijk, maar dan om je als vakbeweging onafhankelijk te kunnen opstellen. Je dus niet binden aan een partij waar je geen controle over hebt.

Mari Martens
(werkzaam bij het landelijk bureau van de
Jongerenbeweging verbonden met de FNV)